

דף קס"ז

אביי א' שלא יחתום בסוף מגילה אביי אמר שאדם שצריך לכתוב את חתימת ידו על קלף ולהשליך לבית דין, כדי שבית דין יכירו את חתימתו²³¹. לא יחתום בסוף הקלף אלא בתחלתו, שלא יהא חלק מלמעלה שמא ימצאנו אדם רע ויכתוב בחלק שלמעלה מחתימתו אני החתום לויתי מפלוני כך וכך. ושנינו במשנה, הוציא עליו כתב ידו גובה מנכסים בני חורין²³². ומביאה הגמרא מעשה באותו מוכס שבא לפני אביי ואמר לו יראה לי מר את חתימת ידו כדי שכאשר החכמים יעברו במקום ויראו לו כתב בחתימתו שהם מן החכמים יעביר אותם בלא לגבות מהם את המכס. וכשאביי עמד לחתום בראש המגילה משך אותה כדי שאביי יחתום למטה. ואמר לו אביי כבר קדמוך חכמים.

משלש עד עשר לא יכתוב בסוף ואמר אביי, שלא יכתוב בסוף שיטה משלש ועד עשר, שמא יזייף ויכתב משלש שלושים, ומארבע ארבעים ומחמש חמישים וכן עד עשר שיכתוב מעשר עשרים. אבל מאחד עשר אינו יכול לזייף מפני שצריך לכתוב אחד ועשרים והוי"ו נראה דחוק והזיוף יהיה ניכר²³³. ואם קרה שהמילים נסתיימו בסוף השיטה יחזור על הדברים פעמיים או שלשה כדי שהמילים יסתיימו באמצע השיטה. ואם אחרי שיחזור ארבע או חמש פעמים עדיין לא יסתיימו באמצע השיטה יחזור על הסכום עד שיסתיים באמצע שיטה. שאפילו אם יזייף ויכתב אין למדין אלא מן התחתון.

מעשים באביי ורבא שגילו מעשי הגמרא מביאה מעשה בשטר שהיה כתוב בו שלישי

זיוף בפרדס, היה כתוב בו 'ובינית לפלוני בגינתא דאית

לי תילתא בפרדיסא! והלוקח הלך ומחק את הגג של האות בי"ת מכאן ומכאן

ונשאר כתוב 'פרדיסא! ואמר למוכר מכרת לי שלישי הגינה ואת כל הפרדס וזה

השטר. וכשבאו לפני אביי אמר לו מדוע יש ריוח גדול ליד האות וי"ו?, וכפתו

הוודה שזייפו. ומעשה בשטר שהיה כתוב בו 'מנת ראובן ושמעון אחי דאית להו

באתרא פלונית, שמכר בו את חלק הקרקע שיש לשני האחים ראובן ושמעון.

והיה להם אח אחר ששמו אחי שהיה לו חלק עמם. והלוקח הטיל בו את האות וי"ו

ועשאו ואחי וטען שקנה את החלק של שלשתם. וכשבא לפני אביי אמר לו מאי

מדוע האות וי"ו דחוקה כל כך וכפתו והודה שזייפו. ומעשה בשטר שהיו חתומים

231 כמה שא' בפ' האשה שנתארמלה ראובן ושמעון שהיו חתומין בשטר ומת שמעון ואין מי שיכיר חתימת שמעון אלא ראובן ואחד מן השוק ואמ' שיכתוב ראובן כתב ידו וישליכהו לבית דין וב"ד מקיימים את חתימת ידי ראובן הכתוב בשטר מכתב ידו שהשליך בב"ד וראובן א"צ להעיד על כתב ידו שבשטר זה כתב ידי. ובאים ראובן ואחד מן השוק ומעידים על חתימת שמעון. רשב"ם.

232 והיינו חתימת ידו כמו שש' בגיטין כתב סופר ועד כשר ואמר ר' ירמיה חתם סופר שנינו. רשב"ם.

233 אם כתב לשון נקבה תלת ולא כתב תלתא, וכן שלש ולא שלשה. תוס'.

עליו רבא ורב אחא בר אדא וכשבא לפני רבא אמר לו זו חתימת ידי אבל מעולם לא חתמתי בפני רב אחא בר אדא מעולם וכפתו והודה שזייפו. ואמר לו אני מבין שהיית יכול לזייף את חתימתי. אבל כיצד זייפת את חתימתו של רב אחא בר אדא שידי רועדות?. ואמר לו הנחתי את ידי על 'מצרא', חבל הנטוי משפת הנהר אל שפתו שניה והעוברים בגשר נשענים בו והוא מתנדנד. ויש אומרים שעמד על 'זרנוק'. שדולים בו מים מן הבור וחתם, וכל גופו התנדנד וידיו רעדו.

משנה

כותבים גט לאיש שאין אשתו עמו ושובר
לאשה שאין בעלה עמה כשמיכירם
כותבין גט לאיש אף על פי שאין אשתו עמו.
כותבים וחותמים לו והוא יגרש בו את אשתו
כשירצה אפילו שאשתו אינה עמו בשעה שנותנים לו את הגט כתוב וחתום שהרי
אין צריכים את דעתה²³⁴ ²³⁵. והשובר לאשה אף על פי שאין בעלה עמה. ששובר
הוא חוב לה, ולבעלה זכות וזכין לאדם שלא בפניו. והיא צריכה להזהר בו שלא
יבא ליד בעלה עד שתקבל את כסף כתובתה²³⁶. ובלבד שיהא מכירן. והבעל נותן
שכר והבעל נותן שכר הגט ושכר השובר, שהוא זכותו הוא שלא תחזור ותגבה
כתובתה פעם אחרת.

ללוה שאין מלוה עמו ולא למלוה
עד שיהא לוה עמו והלוה נותן שכר
כותבי ללוה שטר שיהיה מזומן בידו לתת למלוה
כשילוה לו מעות אע"פ שאין מלוה עמו²³⁷, והלוה
נותן שכר. כותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו ואין כותבין ללוקח עד
שיהא מוכר עמו והלוקח נותן שכר. אין כותבים לאבי חתן ואבי כלה שטרי
פסיקתא, כמה אתה נותן לבנך כך וכך. וכתובה אלא מדעת שניהם, והחתן נותן
שכר. אין כותבין שטר אריסות שמקבל שדה למחצה לשליש ולרביע, וקבלנות
לחכירות כך וכך כורין לשנה, אלא מדעת שניהם והמקבל נותן שכר. אין כותבין
שטרי בירורין וכל מעשה בית דין²³⁸ אלא מדעת שניהם, ושניהם נותנין שכר²³⁹.
רבן שמעון בן גמליאל אומר, העדים כותבים שתי שטרות, לזה אחד ולזה אחד.

גמרא

234 שהרי היא מתגרשת בעל כרחה. רשב"ם.

235 תוס' שואלים שנחשוש שמא כתב ליתן בניסן ולא נתן עד תשרי ותטרוף מלקוחות שלקחו את הפירות מן הבעל עד תשרי, למ"ד שאוכל פירות לאחר שנתן עיניו לגרשה, עד שעת נתינה שלא כדין. ואור"י שאדם אינו מקדים איניש פורענות לנפשו, ודוקא כשנולדה ריעותא חוששים. תוס'.

236 וא"ת נחוש שמא כתבה ליתן בניסן ולא נתנו עד תשרי וכשתמכור את כתובתה בטובת הנאה הבעל יטרוף מהלקוחות שלא כדין. ובב"מ הק' כך על מצא שובר ותירצו איתא לדשמואל דאמר המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול. ואביי תירץ עדי בחיתומיו זכין לו. והקשו מהבב"מ דאיתא משום שאת המשנה אפשר להעמיד בשטר הקנאה. תוס'.

237 גם בזה הקשו ותירצו בשטרי אקנייתא ואביי אמר עדי בחיתומיו זכין לו. תוס'.

238 כגון אדרכתא שמודיעים ללוה שילך ויפרע בטרם שיכתב. רשב"ם.

239 בשטרי בירורין. רשב"ם.

רב יהודה א' בשם רב שהסופר והעדים יכירו
בגט את שם האיש ובשובר את שם האשה

שואלת הגמרא, מהו ובלבד שיהא
מכירן? רב יהודה אמר בשם רב,

שהסופר והעדים צריכים להכיר בגט את שם האיש, שזה שמו של האיש, שאם
לא יש לחשוש שהגט נכתב לאיש אחר ויבואו לרמות ולהגבות כתובה לאשה²⁴⁰.
ושם האשה בשובר, שלא תרמה ליתנו לאיש שגרש את אשתו והיא תפסיד את
כתובתה.

אביי א' שרב א' בגט שם האיש וה"ה לשם
האשה בשובר שם האשה וה"ה לשם האיש
רב ספרא ורב אחא בר הונא ורב הונא בר
חיננא ישבו ואביי ישב עמם. ושאלו על מה

ששנינו שצריכים שיכיר שם האיש בגט, אבל לא שם האשה. שם האשה בשובר
אבל לא שם האיש. ונחשוש שמא אותו אדם יכתוב גט ויביא אותו לאשתו של
אחר ויתן לה, כדי להתירה להנשא שלא כדין²⁴¹. ושמא אשה תכתוב שובר ותתן
אותו לאיש שאינו בעלה ויפטר מלתת לאשתו כתובה? אמר להם אביי, שרב אמר
שהסופר צריך שיכיר את שם האיש בגט, והוא הדין לשם האשה. ואת שם האשה
בשובר²⁴² והוא הדין לשם האיש.

ושאלו שנחשוש לשני יוסף בן שמעון הדורים בעיר אחת. שמא אחד מהם יכתוב
גט ויתן אותו לאשה של השני? אמר להם רב אחא בר הונא שרב אמר ששני יוסף
בן שמעון הדורים בעיר אחת אין מגרשים את נשותיהם אלא זה בפני זה אלא זה
בפני זה²⁴³.

240 כמו ששנינו בכתובות הוציאה גט ואין עמה כתובה גובה כתובתה. רשב"ם.

241 תוס' שואלים על רשב"ם שגורס ומגרש לה ופירש ומתכוין להתירה להנשא שלא כדין הרי יתנו לה בפני
עדים והם יקראו את הגט ויראו שאין זה שם האיש. שבלאו הכי כיון שאין מכירים את האשה נחשוש שמא יכתוב
הגט לאיש אחר ששמו כשמו ויתן את הגט לאשת האיש להוציא מבעלה כתובתה. וכן נ"ל שמקשה ול"ג ומגרש
לה. תוס'.

242 ונקטו בגט שם האיש ובשובר שם האשה מפני שלא חששו לפרש את כולם אלא את השם של אותו שנכתב
עליו במשנה והוא שיהי' מכירן. והמשנה עצמה דברה באלו מפני שהוצרכה להוכיחם וה"ה בודאי השם האחר
משום חשש אחר. תוס'.

243 ר"י מפרש שמדובר בהוחזקו והקשו אליבא דר"א שאומר עדי מסירה כרתי שקי"ל כמותו. ואע"ג שעדי
מסירה כרתי וצריכה להביא עדי מסירה חוששים מאחר שכותבים לו גט בלא אשתו ולא יעשו הגירושין בפניהם
שמא כתב גיטא כו'. והעדים שידעו המסירה ויכירו אותו ששמו יוסף בן שמעון כשם הכתוב בשטר וגם יכירו
את שם האשה המקבלת אותו בשם שכתוב בשטר לא ישימו לב לדעת אם יש עוד יוסף ב"ש אחר מלבדו, ואם
נשותיהם שוות כמו כן וכשתבא לב"ד תביא עדי מסירה שתאמר אלו העדים ראו שיוסף ב"ש בעלי נתן לי את
הגט והם אומרים הן, ולא יחקרום ב"ד לומר שמא טעיתם. ותירצו הכי אמר רבי שני יוסף בן שמעון הדורים בעיר
אחת אין מגרשין נשותיהן אלא זה בפני זה, ומאחר שנתקן כך לעולם ב"ד חוקרים אם היו בעיר שני יוסף. ולמאי
שפירשו תוס' שמוכח בכל הגט שלר"מ אין יכולים שני יוסף בן שמעון לגרש נשותיהן עד שיכתבו דורות כיון
שעדי חתימה כרתי. אין גט אלא אם כן העדים הכתובין בו מוכיחים שבעלה נתנו לה. קשה ממה שהעמידו בפרק
המגרש את המשנה של שני גיטין ושמותיהן שוים כר"מ דוקא. ודחו אפי' תימא ר"א, אבל יותר משמע כר"מ.
וקשה שהרי מוכח בכל הגט שלר"מ אין שני יוסף בן שמעון יכולין לגרש נשותיהן אלא אם כן יכתבו דורות.
וי"ל שכשמעמידים אותה כר"מ סוברים שאינם שוים לגמרי שהרי שלשום בדורות, או סימן. והעדים החתומים
מוכיחים שהגט בא מיד בעלה אם הוא בידה ומה שקורא אותם שוים הוא מפני שבמקום נתינתו אין מי שיכיר
את הדורות. תוס'.

אם הוחזק בשמו שלשים יום אין
חוששים שאינו שמו

שאלו רב ספרא ורב אחא בר הונא, כיצד לתנא של
המשנה שאומר שצריך שיהיו מכירים את האיש

והאשה, איך כותבים גט לאדם ששמו ראובן בן יעקב שמא הוא בא מעיר אחרת
ושמו היה שם יוסף בן שמעון והרגילו והחזיק שיקראו לו כאן ראובן בן יעקב. ויביא
את הגט שיכתבו לו כאן בשם זה לעיר אחרת ויתן את הגט לאשתו של אדם אחר
ששמו ראובן בן יעקב²⁴⁴? אמר להם רב הונא בר חיננא, שרב אמר שכותבים גט
לכל מי שהוחזק שמו בעיר שלשים יום ואין חוששים לו, מפני שלא היה מחליף
את שמו לזמן מרובה כל כך שמא הדבר יודע.

ואם לא הוחזק בשמו בעיר שלשים יום, אביי אמר שאם קוראים לו בשמו במפתיע
והוא עונה סימן שהוא שמו האמיתי. ורב זביד אמר הרמאי זהיר ברמאותו, וידע
ויזהר לענות ואין תקנה לכתוב לו גט עד שיתחזק בשמו שלשים יום.

הגמרא מביאה מעשה בשובר שרב ירמיה בר אבא היה חתום עליו. ולאחר האשה
באה לתבוע כתובה ואמרה לו אני אינה אותה אשה שאתה אומר שחתמת על
שוברה, ושמא היא אשה אחרת ששמה כשמי ושם בעלה כשם בעלי, ואני לא
קבלתי את כתובתי. ואמר לה אף אני אמרתי לעדים החתומים עמי על השובר
שאינך אותה האשה שחתמנו על שוברה, והם השיבו לי שטעיתי במה שהאשה
הזקינה וקולה נשתנה והדין עמהם וכבר קבלת כתובתך.

אמר אביי, אפילו שחכמים אמרו שלומדים מהכתוב "אם לא יגיד" כיון שהגיד
שוב אינו חוזר ומגיד! 'צורבא מרבנן' כמו רב ירמיה בר אבא אין דרכו לדקדק
ולהכיר בנשים כל כך וההגדה הראשונה שאמר שהיא אינה האשה שכתבה את
השובר אינה כלום, ואינו נקרא 'חוזר ומגיד' במה שאמר לבסוף את היא אלא
שנשתנה קולך²⁴⁵.

ת"ח שהולך לקדש אשה יקח עמו ע"ה
אמר אביי, אפילו שאין דרכו של תלמיד חכם לדקדק
בנשים כמו רב ירמיה שטען תחלה שלא הכירה. כיון שאמר
עכשיו דקדקתי יפה ואני מכירה סומכים עליו. כמו שסמכו לבסוף על מה שאמר
רב ירמיה שדקדק והיא אותה אשה שחתמו על שוברה²⁴⁶. ואמר אביי שתלמיד
חכם שהולך לקדש אשה יקח עמו עם הארץ שמסתכל ומכיר בנשים שמא יחליפו
אותה.

244 וי"ל שגם אשתו באה עמו, או שמכירים גם את אשתו שלו על ידי פלוני ופלוני שאמרו שהיא אשתו של זה,
אבל לא שמעו איך הוא שמו שיאמרו שפלוגית היא אשת ראובן שאם כן יודעים שאין שמו יוסף בן שמעון. תוס'.

245 שכיון דאמר עכשיו ודקדקתי יפה סומכים עליו ומאמינים לו. רשב"ם.

246 וא"ת אם כשת"ח אמר מתחלה היא לא אותה האשה אמרו שיכול לחזור, כ"ש כשאומר מתחלה זאת היא
שנאמן אע"פ שאין דרכו להסתכל בהן. י"ל שכך אמרו, כיון דק ואם רוצה לחזור אינו חוזר ומגיד. תוס'.

